

Adevarul ascuns 71 de ani despre lovitura de stat din 23 August 1944. De ce a oprit Iuliu Maniu de la publicare un interviu istoric acordat de Corneliu Coposu

Andreea Vilcovschi,

Marele om politic Corneliu Coposu a acordat pe 20 august 1945 un interviu amplu pentru Associated Press in care a dezvaluit in detaliu culisele actiunii din 23 August 1944, care a condus la rasturnarea regimului dictatorial al maresalului Ion Antonescu. Articolul n-a mai aparut la vremea respectiva in presa din Romania deoarece liderul taranist Iuliu Maniu l-a oprit de la publicare.

Istoricul salajan Marin Pop, cercetator stiintific in cadrul Muzeului Judetean de Istorie si Arta Zalau, a descoperit in baza de date a Consiliului National pentru Studiarea Arhivelor Securitatii un document istoric legat de lovitura de stat din 23 august 1944.

Este vorba despre un interviu acordat de Corneliu Coposu jurnalistei Margaret Tayer, corespondent al agentiei de stiri Associated Press. Discutia dintre cei doi a avut loc pe 20 august 1945, la aproape un an de la evenimentele care au condus la arestarea maresalului Ion Antonescu.

Corneliu Coposu relateaza in detaliu cum a decurs conspiratia gandita inca din anul 1941 de liderul Partidului National Taranesc, Iuliu Maniu, pentru rasturnarea regimului dictatorial condus de maresal. Teoretic, articolul era programat sa apara pe data de 23 august 1945 in ziarul „Dreptatea”, oficiosul PNT.

Cu toate acestea, Maniu a interzis publicarea articolului in ultimul moment, liderul taranist considerand ca „nu este momentul sa se analizeze, in presa, fazele si culisele loviturii de Stat”.

In august 1945, la conducerea Romaniei se afla guvernul comunist condus de Petru Groza. Guvernul Groza fusese impus cu forta de sovietici pe data de 6 martie 1945, la scurt timp dupa Conferinta de la Ialta, unde un acord secret semnat intre liderii SUA, Marea Britanie si Uniunea Sovietica avea sa condamne Romania la comunism pentru urmasorii 45 de ani. In plus, in august 1945 suveranul Mihai I tocmai intrase in greva regala, declansata de refuzul lui Petru Groza de a demisiona la cererea regelui, fapt fara precedent in istoria monarhiei romane. Istoricul Marin Pop FOTO Adevarul

In acest context, comunistii desfasurau o campanie ampla de mistificare a adevarului istoric referitor la lovitura de stat din 23 august 1944, iar interviul lui Coposu era menit sa contracareze dezinformarea oficiala.

„Comunistii au confiscat evenimentul, atribuindu-si toate meritele loviturii de stat. De altfel, dupa preluarea puterii in stat, regimul comunist a declarat 23 august Ziua Nationala a Romaniei. Spre sfarsitul regimului comunist, Nicolae Ceausescu a transformat titulatura evenimentului in <<revolutia de eliberare sociala si nationala, antifascista si antiimperialista>>, toti romanii fiind obligati sa participe la defilari si manifestari pe stadioane, in cadrul carora era aniversata, de fapt, familia Ceausescu, si nu evenimentul propriu-zis”, explica istoricul Marin Pop. Nu exista informatii care sa indice ca articolul a fost publicat la vremea respectiva de catre Associated Press.

Interviul va fi publicat in volumul „Corneliu Coposu sub lupa Securitatii”, coordonat de istoricul Marin Pop, la Editura ALL din Bucuresti. Cartea va fi publicata ca urmare a castigarii de catre istoricul salajan a primei editii a concursului de manuscrite din perioada comuniste, organizat in februarie 2016 de Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului si Memoria Exilului Romanesc.

Redam mai jos, integral, interviul acordat pe 20 august 1945 de catre Corneliu Coposu:

„Inceputul actiunii pregatitoare este situat in aprilie 1941”

Associated Press: Rasturnarea de la 23 august 1944 care se aniverseaza acum intr-o atmosfera destul de incordata, a fost evenimentul crucial care a determinat prabusirea dictaturii si incetarea Razboiului nepopular in care Romania era angajata de catre factori politici nereprezentativi care au actionat impotriva opiniei publice. Presa romana a publicat diferite relatari, declaratii, interviuri si comentarii de tot felul pe marginea acestui eveniment. De curand s-a lansat in cercurile de stanga o formula noua botezata ca insurectia armata. In calitatea dumneavoastra de secretar politic si colaborator apropiat al Presedintelui Maniu care ati facut parte din conspiratia de la august 1944 si ati fost prezent la toate etapele de pregatire si realizare, va rugam sa ne precizati care este dupa opinia dvs. definitia evenimentului.

Corneliu Coposu: Actul de la 23 august 1944 nu a fost o insurectie armata, ci o lovitura de stat care a fost pregatita de multa vreme de catre o conspiratie restransa ca numar si executata prin surprindere, fara forta militara. Actiunea intreprinsa s-a bucurat de acordul desavarsit al majoritatii covarsitoare a poporului roman care a fost in mod consecvent, antidictatorial, anti-antonescian si antihitlerist. Poporul roman a fost cu totul favorabil incetarii razboiului in Est si desprinderii din Axa, precum si dornic sa restaureze institutiile democratice calcate in picioare insa nu masele insurgente au realizat rasturnarea ci un grup de conspiratori luminati, in colaborare cu Palatul.

Opinia publica din strainatate care nu a avut posibilitatea sa cunoasca culisele politice, activitatea conspirativa si actiunile discrete care au stat la baza succesului remarcabil al opozitiei care milita pentru ALIATI este dornica sa cunoasca amanunte legate de pregatirea loviturii. Cand situati d-voastra inceputul actiunii pregatitoare

Inceputul actiunii pregatitoare este situata in primavara anului 1941 (aprilie), cand se conturase clar perspectiva intrarii Romaniei in razboi, alaturi de Axa. Relatiile Romaniei cu Aliatii ei firesti (Anglia, Franta, Statele Unite si Uniunea Sovietica) urmau sa fie rupte, iar tara aluneca pe povarnisul dependentei totale fata de Germania. Dictatura militara instaurata de Antonescu (in sucesiunea dictaturii legionare si a celei regale) impingea tara la razboi contra Uniunii Sovietice, impotriva dorintei populatiei (lipsite de posibilitati de manifestare).

Fata de razboiul din perspectiva, dl. Maniu avea urmatoarea opinie: Basarabia si Bucovina de Nord (ocupate abuziv de Uniunea Sovietica in anul precedent) sunt teritorii romanesti. In conformitate cu principiile stabilite de Aliati (Casablanca, Atlantic) la care au aderat si sovieticii, niciunul din aliati, nu puteau sa intreprinda ocuparea unor teritorii straine, ci trebuia sa respecte fronturile din 1938 (care inglobau Basarabia si Bucovina de Nord). In cazul cand armata germana pornea razboiul din Est, Romania era indreptatita sa-si reocupe teritoriile rapite, pana la vechile frontiere, fara sa depaseasca acele frontiere.

Iuliu Maniu si Corneliu Coposu au fost printre coordonatorii conspiratiei pentru rasturnarea regimului Antonescu DESEN Vali Ivan

Dl. Iuliu Maniu a stabilit, inca din ultima faza a dictaturii regale, o intelegere ferma cu dl. Dinu Bratianu, pentru a intreprinde (partidul national taranesc si partidul liberal ramas credincios Bratienilor) actiuni comune, impotriva dictaturii, pentru restaurarea constitutiei nesocotite, a conceptiilor democratice calcate in picioare si a regimului parlamentar, pe plan intern si actiuni comune pentru salvarea independentei si suveranitatii nationale, pentru salvarea integritatii teritoriale si respectarea orientarii politice externe traditionale si a vechilor aliante, - pe plan extern. In timpul guvernarii legionare si mai apoi militare, aceasta intelegere s-a mentinut si s-a manifestat prin consultari reciproce, actiuni paralele sau commune, in toate problemele de interes major.

In ajunul sarbatoririi Pastelui 1941, Dl. Dinu Bratianu (**n.r. - foto jos**) in numele partidului liberal, a investit (prin declaratie verbala solemna) pe dl. Maniu, sa actioneze in interesul superior al Natiunii si in numele partidului liberal: Dl Maniu a solicitat (ca reprezentat al opozitiei unite - P.N.T. si P.N.L.) o intrevvedere comuna cu cei doi reprezentanti diplomatici ai guvernelor englez si American la Bucuresti (dupa ce tratase cu acestia separate, in trei, respective doua intrevvederi). Conferinta a avut loc in 27 aprilie 1941 la sediul legatiei britanice, cu participarea dlui Maniu, a d-lui Reginald Hoare si a d-lui Gunther. Cu acest prilej s-au tabilitate toate masurile ce urmau sa fie luate dupa intreruperea relatiilor diplomatice cu Anglia si U.S.A.

Astfel: Constituirea a doua grupuri de legatura, intre „opozitia unita” din Romania si o reprezentata autorizata a guvernului englez; aceste grupuri urmau sa fie inzestrate cu mijloace sigure si moderne de comunicare (emisie-receptie) si cu baza materiala de activitate, precum si cu cifru. Pentru acoperirea cheltuielilor legate de actiune s-a afectat disponibilul Soc. „Unirea” de Petrol.

S-au luat toate masurile destinate reinodarii legaturilor, in cazul cand retelele ar deveni indisponibile (trimiterea de oameni instruiti si inzestrati cu material adecvat, direct din Anglia). Cu acest prilej Dl. Maniu a cerut celor doua guverne: sa asigure anularea arbitrajului de la Viena si retrocedarea Transilvaniei de Nord; sa asigure

dreptul Romaniei la frontierele din 1938 (Basarabia, Bucovina de Nord si Cadrilaterul dobrogean); sa considere „opozitia unita” drept reprezentant legitim al Romaniei; sa nu recunoasca guvernul Antonescu, instalat la conducere in mod neconstitutional si sa considere caducei toate actele sale. Raspunsul guvernului englez si american urma sa fie comunicat de catre reprezentantii diplomatici, dupa contactarea acestor guverne. - Raspunsul a sosit dupa o saptamana si a fost adus la cunostinta D-lui Maniu de catre respectivii ministri plenipotentari, printr-o nota verbala cu urmatorul cuprins: Guvernul Statelor Unite este de acord deplin ca toate masurile avizate de guvernul Marii Britanii si se considera angajat in toate aceste masuri.

Guvernul britanic da asigurari categorice ca nu va recunoaste niciodata arbitrajul germano-italian de la Viena si urmarile lui si considera Transilvania atribuita Ungariei drept teritoriu romanesc apartinand Romaniei; in ce priveste frontiera romano-sovietica este favorabil temei romanesti, insa nu poate contracta nici un angajament, solutionarea problemei fiind in functie de comportarea Romaniei si tratatele dintre Aliati; in ce priveste reglementarea intervenita prin acordul incheiat la

Craiova cu Bulgaria, socoteste inoportuna orice imixtiune, acest diferent fiind reglementabil numai intre cele doua tari. In ce priveste guvernul Antonescu, opinia publica romaneasca este cea care trebuie sa ateste prin actiuni deschise nelegimitatea lui. Guvernul este dispus sa considere „opozitia unita” drept reprezentant legitim al natiunii romane si sa colaboreze cu ea, sustinand in masura posibilului activitatea ei si dandu-i tot concursul, ca raspuns la toate solicitarile ei.

Guvernul pune la dispozitia „opozitiei unite” mijloace de comunicare si propaganda si va asigura permanenta legaturii stabilite. (S-au pus la dispozitie: doua aparate de emisie, 5 de receptie, fonduri). Dl. Maniu a construit, ca urmare Grupul Rica Georgescu (ing. Popescu, Iaroslavici, Beza, etc.) si Grupul Visa (Radocea, etc.) cel dintai din persoane apolitice, iar cel de al doilea din aderenti P.N.T. In subsidiar s-au organizat grupurile de legatura ing. Ciupercescu, Campeanu (Dir. Gen. C.P.R.) Simsa si Pasatoia-Badescu (de agitatie si propaganda). Pentru ipoteza descoperirii grupurilor s-a stabilit ca „in extremis” la legatiile Elvetiei (Rene de Weck) Turciei (Suphi Tanriower) si Suediei (Gerster).

Dupa caderea grupurilor Georgescu-Visa, englezii, la cererea D-lui Maniu, au trimis echipa de Chastelein-Poster-Metianu, esuata si apoi echipa Doran-Turcan (parasutata in teritoriul controlat de Mihailovici si strecurata peste Dunare in tara).

Prin aceste grupuri de legatura s-au transmis relatari cu caracter politic, s-au primit informatii legate de evenimentele de razboiu si de tratativele diplomatice pana la 23 August 1944. Dupa arestarea grupurilor Rica Georgescu-Visa (descoperita de Gestapo printr-o agenta dubla) Turcanu a transmis (pe cifrul sanjant al marinei britanice) pana in ajunul armistiului 105 telegrame. Prin aceste telegrame s-a intocmit preambul de la Cairo (de care nu s-a tinut seama in Septembrie 1944 la Moscova) al tratatului de armistitiu. Asupra acestui capitol am prezentat un raport detaliat, aparut in presa, in cadrul sedintei Comitetului Central al Partidului National Taranesc.

Care era tinta preparativelor facute i

Obiectul actiunii conspirative a fost, initial, (1941-1942) nerecunoasterea arbitrajului de la Viena, rasturnarea guvernului militar al lui Antonescu la momentul oportun; iesirea Romaniei din Axa; incetarea neintarziata a razboiului din Est. Incepand cu anul 1942, obiectivul se contureaza in: incheierea armistitiului cu Aliatii, in cele mai bune conditii; iesirea Romaniei din Axa, eliberarea tarii de ocupatia hitlerista si alaturarea ei la Natiunile Aliate; restabilirea independente si suveranitatii nationale; inlaturarea guvernului de dictatura; intronarea unui regim democratic si restabilirea libertatilor civice; realizarea pacii.

Rasturnarea de la 23 August 1944, s-a facut, fara indoiala in asentimentul unanim al poporului roman. Desigur ca masurile de prudenta, impuse de prezenta Nemtilor in tara, de supraveghierea atenta a Sigurantei Statului si de activitatea intensa a serviciilor de informatie ale Maresalului Antonescu si ale Gestapo-ului german, au determinat o limitare a publicitatii legate de preparative si o discretie totala in ce priveste activitatea conspirativa. In consecinta numarul celor initiati era foarte redus. Marele public, care ignora proportiile juste ale antecedentelor, ar dori sa stie cum a pornit si cum s-a extins actiunea Actiunea s-a extins dupa cum urmeaza: initial P.N.T. si P.N.L.; incepand cu 1943 si P.S.D.; de la 20 iunie 1944 si P.C.R., - ca formatiuni politice reprezentative. In actiune au fost antrenati: de la sfarsitul anului 1942, M.S. Regele si anturajul sau (prin straduintele lui Grigore Niculescu Buzesti); grupul Buzesti din Ministerul Afacerilor Externe (de la inceput, adica din anul 1941); prin sondaje si actiuni individuale de convingere, (purtate cu discretie prin intermediari apropiati respectivilor, sau prin convorbiri directe, purtate de Dl. Maniu, cu Dnii. Sanatescu, Buzesti, Gen. Niculescu) au fost antrenati din comanda unitatilor si Statul Major; au fost apoi atasati grupului de conspiratori si simpatizanti (neangajati politiceste) dintre devotatii Natiunilor Aliate (functionari, industriasi) si mai multe persoane de incredere din Ministere, Siguranta Statului, S.S.I.; apoi un grup de legionari (neimplicati in crime si abuzuri, desprinsi din punct de vedere ideologic de Sima). Marea masa a opiniei publice era categoric ostila nemtilor si adversara, in marea ei majoritate, lui Antonescu si practicelor lui. Aceasta masa constituia un pedestal potential pe care se putea conta, in momentul declansarii actiunii.

Intrucat s-au inregistrat controverse privind initierea si conducerea actiunii, care este opinia Dvoastre, privind aceasta chestiune controversata i

Actiunea conspirativa a fost pusa sub auspiciile M. Sale Regelui, in numele caruia se desfasura tentativa. Initiativa si dirijarea conspiratiei a apartinut Dlui Maniu. Coordonatorul si centralizatorul intregii activitati a fost dl. Grigore Niculescu-Buzesti (**n.r. - foto sus**). El a fost cel care, convins de dl. Maniu, a imbratisat ideia din anul 1942 (cand inca nu facea parte din P.N.T.). Dl. Maniu l-a cunoscut in casa printului Stirbey. (Dl. Buzesti fiind prietenul si in cele din urma sotul fiicei D-lui Stirbey - divortata de Hiot). Dl. Maniu avea pentru dl. Buzesti o consideratie deosebita si o apreciere iesita din comun, socotindu-l foarte serios, tenace, inteligent si bine documentat si ii rezerva misiuni viitoare de mare insemnatate. La randul sau dl. Buzesti manifesta fata de dl. Maniu un devotament vecin cu adoratia, o fidelitate totala si o admiratie fara egal. Incepand cu anul 1942, dl. Buzesti (care avea calitatea de Director al Cifrului in Ministerul de Externe, mai tarziu consilier) l-a tinut pe dl. Maniu la curent cu toate informatiile receptionate la Minister, privind evolutia situatiei politice internationale, mersul razboiului, atmosfera din tarile neutre si „Aliate”, precum si cu raporturile dintre Nemti si guvernul Antonescu. (De multe ori dl. Buzesti il consulta pe dl. Maniu daca este sau nu cazul sa aduca la cunostinta guvernului).

(Ica si Gen. Antonescu) - anumite rapoarte, informatii, comentarii, si pe care le descifra din corespondenta diplomatica a Ministerului. De asemenea, in mod discret, transmitea, din partea D-lui Maniu, prin curieri si valize diplomatice, anumite indicatii si instructiuni destinate personalului diplomatic roman din strainatate, devotat actiunii d-lui Maniu, si chiar romanilor neincadrati in Ministerul de Externe, care se gaseau expatriati in tarile neutre. Dupa ce prin persuasiunea d-lui Buzesti, M.S. Regele (si anturajul sau) a fost determinat sa imbratiseze (cu toata discretia impusa de „panda” lui Antonescu si presiunea germana), teza d-lui Maniu, tot dl. Buzesti a fost cel care a mijlocit intalnirile secrete dintre M.S. Regele si dl. Maniu (incepand cu anul 1942) si mai apoi, intalnirile dintre Suveran si dl. Patrascanu. Dl. Buzesti a fost prezent la toate intalnirile, discutiile, negocierile, tratativele impuse de situatie, cu partidele istorice, cu social-democratii, cu comunistii, cu militarii.

Bundesarchiv, Bild 183-2000-0518-507
Foto: a. Aug. 1 1928/1930 ca.

Toate discutiile, propunerile erau comunicate d-lui Maniu, care aviza. (Inclusiv masura luata in ziua de 23 August 1944, orele 14, de arestare a Maresalului si a colaboratorilor lui - (cu putere de a opune rezistenta), s-a decis dupa ce dl. Buzesti a obtinut asentimentul D-lui Maniu pentru arestare). Asupra rolului jucat de Dl. Buzesti este lamuritor comunicatul publicat de acesta in septembrie 1944 si aparut in presa, (in urma unor interview-uri al unor participanti la conspiratie si al unor comentarii contradictorii privitoare la lovitura de stat) in care isi afirma rolul de coordonator si centralizator al actiunii - fara a fi fost deszis de cineva.

In ce priveste pozitia D-lui Iuliu Maniu (n.r. - foto stanga), in initierea, conducerea si realizarea rasturnarii de la 23 August 1944, literatura politica subiectiva ulterioara, (beneficiind de monopolul difuzarii si de maniera dictatoriala de a interzice orice manifestare a neconformistilor, lipsindu-i pe acestia nu numai de posibilitatea de a-si etala punctul de vedere dar chiar si de libertate) - a elaborat, succesiv, mai multe variante, lipsite de temei si chiar de seriozitate. Conform cu aceste versiuni apocrife: Dl. Maniu s-ar fi opus rasturnarii de la 23 August 1944; Dl. Maniu s-ar fi opus construirii unui front comun de eliberare nationala; Dl. Maniu ar fi colaborat cu

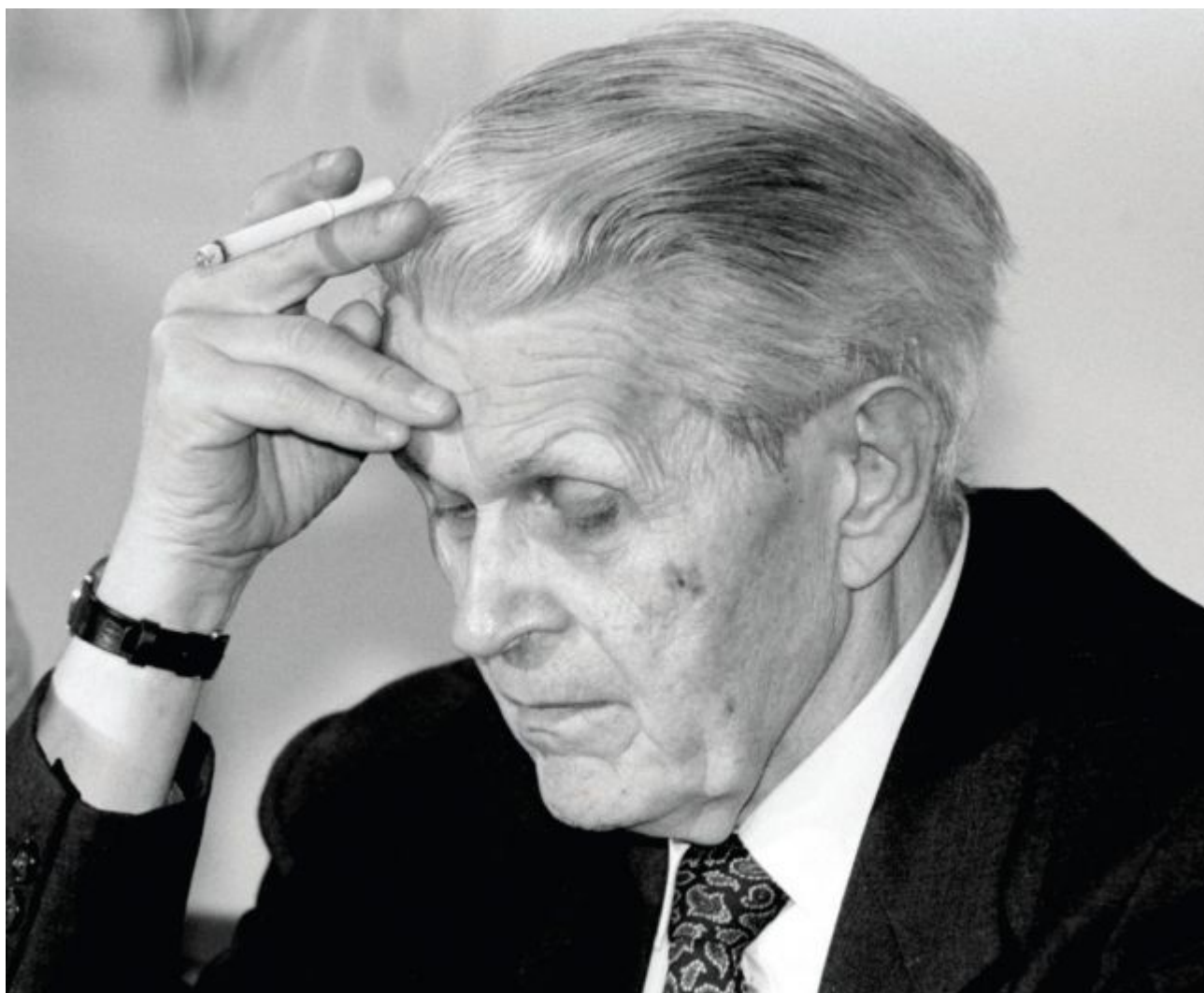
fantezii. Dupa ce, initial, Partidul Comunist Roman, prin manifeste si publicitate, s-a straduit sa marcheze si prezenta lui, la organizarea si realizarea rasturnarii de la 23 August 1944, cu trecerea timpului a inceput sa revendice actul: ca ar fi fost initiat, condus si realizat de Partidul Comunist; ca acest partid ar avea meritul infiintarii coalitiei; ca celelalte formatii ar fi prestat o colaborare subsidiara, fortuita, de ultim moment, etc. Pentru a inveda lipsa de temei si seriozitate, a acestor teze, este suficient sa se precizeze ca: dupa insasi afirmatiile unanime ale sustinatorilor acestor teze, P.C.R. a fost de acord, a staruit si a emis chiar „ultimatum-uri” d-lui Maniu sa accepte presedintia guvernului de la 23 August 1944, (or, nu solicitati unui adversar al actiunii acest lucru!). Apoi: din intreg P.C.R., Dl. Lucretiu Patrascanu, primul, a luat cunostinta de arestarea lui Antonescu in ziua de 23 August 1944, la orele 20, iar prietenii D-lui. Patrascanu au fost ulterior informati (Dl. Bodnaras si ceilalti sau chiar unii din ceilalti fruntasi comunisti). Cert este ca Dnii. Gheorghiu Dej, Groza,

Maurer, ca sa nu-i mentionam decat pe acestia, au fost informati prin comunicatul de la radio. S-au facut si alte afirmatii, care abutizau la concluzia ca rasturnarea de la 23 August 1944 ar fi meritul exclusiv al P.C.R. Astfel intr-un interview publicat in „Romania Libera” la aniversarea unui an de la lovitura de stat, dl. Patrascanu a declarat ca textul proclamatiei difuzate in seara de 23 august 1944, ar fi fost redactat de dansul, in iunie 1944, intr-o noapte, in plin bombardament, deodata cu decretele de amnistie si gratiere. Realitatea e ca proclamatia a scris-o Dl. Gr. Niculescu-Buzesti in ziua de 23 August 1944, intre orele 18-19, la Palat. La aparitia interviului Dl. Buzesti a vroit sa desminta declaratia prin presa, insa a fost oprit de Dl. Maniu. S-a mai afirmat, in presa si in brosurile publicate ulterior ca obiectivul vizat de P.C.R. (adica reprezentantii lui) nu ar fi fost de acord cu un armistitiu realizat de Antonescu, nici cu ultimele incercari facute pentru a-l determina pe Maresal sa faca neintarziat armistitiul. Inexact! In ce priveste realizarea unui armistitiu, prin Antonescu, acordul era unanim. In acest senz, toate demersurile facute (inclusiv trimiterea Dlui. George Bratianu si a Dlui. Mihalache la Maresal in dimineata de 23 August), se bucura de acordul si sprijinul Palatului si a tuturor formatiunilor politice din conspiratie.

Ceea ce acopera in parte, adevarul - in ce priveste atitudinea Dlui. Maniu fata de P.C.R. si activitatea lui anti-hitlerista, este: reticenta Dlui. Maniu de a incheia cu P.C.R. un acord fara conditii.

Dl. Maniu cerea P.C.R. (prin delegatii trimisi de acesta) sa afirme deschis dreptul Romaniei asupra Basarabiei si Bucovinei de Nord si sa se angajeze, ca alaturi de ceilalti militanti anti-hitleristi, sa depuna staruinte pentru recunoasterea de catre Uniunea Sovietica a acestui drept (si in ultima faza, tragica pentru Romania, cel putin ca problema Basarabiei si Bucovinei de Nord sa fie trecute sub tacere, adica opozitia sa nu fie obligata sa recunoasca prin armistitiu, ocuparea Basarabiei si a Bucovinei de Nord).

Deasemenia este adevarat ca Dl. Maniu a refuzat sa accepte intrarea in coalitia democratica, a diferitelor formatii pe care le socotea: fie nedemne de a se numara printre factorii reprezentativi ai opiniei publice (Tatarascu, Raducanu, Ralea) - datorita colaborarii compromitatoare a acestora cu dictatura regala, - fie lipsite de forta politica concludenta (Frontul Plugarilor, Madosz, Uniunea Patriotilor „Apararea Patriotica”).

Corneliu Coposu FOTO Arhiva

Va rugam sa ne relatati cateva elemente, privind actiunea pregatitoare:

Pentru realizarea obiectivului capital urmarit: iesirea Romaniei din Axa si din alianta militara hitlerista si rasturnarea dictaturii, - in cei trei ani care s-au scurs de la intrarea Romaniei in razboi, s-au intreprins o serie de actiuni guvernate de oportunitatea momentului.

S-a protestat impotriva activitatii guvernului, impotriva continuarii razboiului, impotriva infeudarii economiei romanesti la interesele Germaniei: s-au trimis memorii conducatorilor Italiei si Germaniei, impotriva consecintelor arbitrajului de la Viena; s-a desfasurat o actiune propagandistica orala, impotriva fascismului si a ocupatiei germane.

S-a procedat sistematic la erodarea prestigiului guvernului dictatorial si sabotarea colaborarii romano-germane. Pe plan extern s-a incercat stabilirea prin intermediari, a unor relatii amiabile cu Guvernul Sovietic; s-au mentinut in permanenta legaturile de informatie si consultare cu guvernul englez. S-au facut nenumarate sondaje privind perspectiva armistiului.

S-a obtinut aprobarea pentru negocieri oficioase intre delegatii „Opozitiei Unite” din Romania si o delegatie investita cu depline puteri a „Aliatilor” aflata la Cairo. A fost trimis cu plenipotentia Dl. Barbu Stirbey si apoi Dl. Visoianu, pentru negocierea armistiului (al carui preambul a fost intocmit in intregime). Cu ocazia diferitelor intruniri cu caracter privat (singurele posibile la acea epoca) ca evenimente familiale (botezuri, nunti, inmormantari), conferinte literare, beletristici, expozitii, s-au desfasurat, in mod tacit o propaganda de dezavuare a razboiului si a „aliantei romano-germane”, intretinandu-se increderea in victoria aliata.

(Ex.: cu ocazia dezvelirii monumentului ridicat din initiativa unui grup de ardeleni democrati (fara deosebire de orientare politica) la mormantul lui George Cosbuc (1944 inceputul anului) Dl. Ghita Pop, secretar general al

P.N.T. a rostit o alocutiune deosebit de curajoasa, acuzandu-l pe Antonescu de macelarirea tineretului roman intr-un raaboi antipopular iremediabil pierdut si somandu-l sa inceteze imediat razboiul, retragand Romania din sistemul nefast de aliante, care i-au cauzat catastrofa. (Cuvantarea rostita la cimitirul Bellu in fata unei asistente compuse din circa doua mii de persoane, nu a avut alta consecinta decat o chemare la Siguranta, a organizatorilor).

Pe plan extern: s-au dat asigurari guvernelor aliate (englez, american, sovietic) privitor la devotamentul opiniei publice romanesti pentru cauza aliata si la caracterul anti-hitlerist al „opozitiei unite”; s-a transmis guvernului sovietic intentiile de colaborare amicala ale „opozitiei”; s-a confirmat orientarea democratica si ideologia partidelor din „opozitia - unita”. In strainatate, activau conform indicatiilor Dlui. Maniu, pe langa guvernul englez, Domnii Dr. Cornel Bianu si Pavel Pavel, Victor Cornea, Dimitrie Dimancescu, George Beza, C. Virgolici, I. Opris, S. Nenitescu, Petre Vulpescu, Misu Solomon, Henri Marzcus, Liviu Artemie, G. Barer, Edik Saraga, Riva Lehrner, Otto Schaffer, precum si numerosi diplomati romani, care refuzasera colaborarea cu guvernul Antonescu si cu Nemtii, in frunte cu Dnii Citta Davilla, Dianu, Brutus Coste. La acestia se adaugau diplomatii din serviciul activ, care colaborau discret cu grupul Buzesti din Ministerul Afacerilor Externe.

Acesti romani, respectand directivele transmise (de obicei prin curieri romani, diplomatici trimisi in tarile neutre de Dl. Maniu, desfasurau fie o activitate dirijata de comandamentele militare aliate, fie propaganda pe langa oficialitatile si mediul in care traiau, in favoarea tezelor romanesti.

In interesul cauzei, Dl. Iuliu Maniu a purtat corespondenta fructuoasa cu Dl. presedinte Eduard Benes, care, la solicitarea Dlui. Maniu a tratat direct cu generalisimul (atunci maresal) Stalin, obtinerea unor conditii favorabile pentru Romania, condamnata principial, prin hotararea Marilor Aliati sa suporte clauza „capitularii fara conditii”.

Deasemenia a facut interventii la Dl. Winston Churchill, seful guvernului britanic, precum si la numerosi fruntasi ai politicii engleze si americane, prin mijloacele limitate de corespondenta secreta, care ii stateau la indemana.

A tinut permanenta legatura cu ministri plenipotentieri ai tarilor neutre, aflati la Bucuresti.

In ce priveste activitatea desfasurata in tara, memoriile de protest trimise guvernului, de Dl. Maniu in cursul razboiului sunt edificatoare.

Dl. Maniu a facut deasemenia diferite demersuri adresate guvernului, in interesul unor antifascisti persecutati sau condamnati, in favorul evreilor terorizati prin aplicarea legiurilor antisemite.

Pe plan politic Dl. Maniu a intrat in legatura cu Palatul si a avut nenumarate intalniri clandestine cu M. Sa Regele si anturajul sau precum si doua intrevederi cu M.Sa Regina Mama.

In cadrul actiunii intreprinse, si anume in perspectiva aplicarii solutiei a doua (rasturnarea guvernului prin forta) Dl. Maniu a tratat personal cu un mare numar de ofiteri superiori, pentru a se asigura de concursul lor. Intre acestia, Dnii. Generali Constantin Sanatescu, C. Niculescu, M. Racovita, Aurel Aldea, Ion Liteanu, Iosif Teodorescu, Anton din jandarmerie, Gen. Dr. Marinescu, Dnii. Colonei Stefan Niculescu, Damaceanu si Selescu, precum si Dnii. Amiralul Gheorghiu, Amiralul Macelaru, comadorul Mocanu din marina si general Ermil Gheorghiu, comandor Abren din aviatie. Pentru mentinerea legaturilor permanente cu militarii, au fost desemnati Aurel Leucutia si Corneliu Coposu.

Contactul cu partidele politice a fost asigurat: cu liberalii,

prin Ion Hudita si Virgil Solomon, cu socialistii prin Em. Socor si Gr. Graur, cu comunistii (in primavara anului 1944), prin I. Hudita, Aurel Dobrescu, C. Coposu, L. Venetu, M. Rautu, Gh. Zane, I. Stoichitia, I. Teodorescu. Pentru desfasurarea unei stranse colaborari cu coalitia din „opozitia unita” Dl. Maniu avea intalniri aproape saptamanale, cu Dl. Dinu Bratianu, in casa caruia a avut convorbiri cu fruntasii liberali (Dnii. George Bratianu, Bebe Bratianu, Zamfirescu, Vilsanescu, S. Nicolau, etc.)

Dintre socialisti a discutat, in mai multe randuri, cu Dnii. Titel Petrescu, Voitec, Flueraș, Jumanca (care il vizita pe Dl. Maniu foarte frecvent), Serban Voinea, Dr. Schineanu, Adrian Dimitriu.

Dintre comunisti, intretinea legaturi vechi (dinainte de 1940) cu Dnii. Patrascanu, Ilie Cristea, Iustin Porutiu, N.D. Cocea, Constantinescu-Iasi, B. Silber, iar in timpul razboiului, pe langa acestia a primit pe Dnii. Magheru, Bigu, Ing. Ceausu (Bodnarus), Agiu, Pirvulescu, Edith Marcovici, Rupeniam, colonel Precup. De asemenea a contactat, prin intermediari, pe Dnii. Foris, Marquilies, Maurer.

Discutiile de amanunt erau lasate in grija Dlui. Gr. Niculescu Buzesti, care a fost prezent la toate actiunile, fie ca era vorba de demersuri comune, fie ca se trata bilateral cu anumite formatii sau organizatii politice ori militare.

Din Ministerul Afacerilor Externe, Dl. Maniu a avut contact personal cu Dnii. Davidescu, Stoica, Niculescu-Buzesti, Radulescu Pogoneanu, Camil Demetrescu, Fl. Roiu, Oprisan, Petala.

Actiunea pentru 23 August 1944 a fost ferm sustinuta din afara partidelor de Printul Stirbey si de Dnii. Sabin Manuila, Stefan-Mosorel, Ilie Papadache, Ciupercescu (ing. C.F.R.), Rica Georgescu, Ing. Popovici, Const. Visoianu, general Radescu.

Cu unii dintre fruntasii atrasi in conspiratie (cu stirea dar fara asentimentul Dlui. Maniu) ca Gen. Mihail, Gen. Dombrowski, Gen. Potopeanu), Dl. Maniu a refuzat sa ia contact personal, cand i s-a cerut aceasta de catre Palat.

In afara celor enumerati mai sus succint (din memorie si insemnari sumare) numarul celor care au actionat pentru reusita rasturnarii de la 23 August 1944 este mare. Mentiiunile de nume sunt facute dupa o ierarhie (subiectiva) determinata de aportul pe care l-au adus (conform unor constatari personale) si datorita intalnirii lor in diferitele etape ale actiunii. Trebuie mentionat si aportul pe care l-a avut tineretul national taranesc condus de Dl. E. Ghilezan, tineretul comunist, cadrele didactice universitare. (Cu unii profesori Dl. Maniu a avut intalniri si discutii de colaborare. (Dnii. Danielopolu, N.G. Lupu, Grigore Popa, Parhon, Al. Rosetti, Moisil).

Ce reprezinta, in concret, cele doua solutii preconizate pentru iesirea din impas I

Cele doua solutii. In anii 1941-1942 s-au discutat diferite modalitati pentru realizarea obiectivelor propuse. S-a examinat posibilitatea de a instaura in Romania un guvern de personalitati considerate ca prietene ale Germaniei, Antonescu ramanand in continuare comandantul armatei. Se viza persoana dlui. George Bratianu, despre care se stia ca se bucura de aprecierea nemtilor. S-a ventilat apoi numele Dlui. Gigurtu, care era socotit in masura sa obtina agreementul Germaniei. La acest tip de formule s-a renuntat la sfarsitul anului 1942.

Incepand cu anul 1943 singurele solutii posibile si realizabile au fost socotite (in cercurile Palatului Ministerului de Externe si ale fruntasilor „opozitiei unite”: 1). Incheierea armistitiului de catre Antonescu. 2). Incheierea armistitiului fara si prin rasturnarea violenta a lui Antonescu. Trebuie mentionata aici ideia, venita din cercurile Palatului, in primavara anului 1944 (dupa plecarea Dlui. Visoianu la Cairo), ca M. Sa Regele cu un grup de oameni politici democrati, sa plece clandestin din tara, sa aterizeze (dupa o prelabila intelegere) in liniile sovietice, de unde sa emita o proclamatie catre Natii si sa infirme legitimitatea guvernului Antonescu. La aceasta idee s-a renuntat imediat, fiind considerata ineficace, inoportuna si generatoare de complicatii pentru tara. Deasemenia s-a discutat parasutarea (anuntata in prealabil) a Dlui. General Aurel Aldea, in spatele frontului cu mandat de la M. Sa Regele si Blocul National Democratic, pentru semnarea armistitiului. Ideia a intrunit acordul, insa inaintarea vertiginoasa a trupelor sovietice, dupa prabusirea frontului la Uman, a facut imposibila realizarea ei.

M. Sa Regele, fruntasii politici avizati, formatiunile constituite in B.N.D. (dupa 20 iunie 1944) au fost de acord cu cele doua solutii si cu constatarea ca „tertio non datur”.

Solutia I. avea toate sansele de reusita. Antonescu avea autoritate si prestigiu in armata; cunostea potentialul militar roman si german, amplasamentul trupelor, fortelor de care dispun germanii in tara si in vecinatatea frontierelor, forte pe care le-ar putea antrena impotriva Romaniei. Motivarea iesirii Romaniei din alianta

militara era suficienta: Nemtii nu-si respectasera angajamentul contractat fata de Antonescu, retrasesera flota 6 aeriana si corpul 4 motorizat, destinate sa apere Nistrul, spre frontul de nord. Antonescu, in calitate de militar, acoperit politiceste de B.N.D. ar fi putut realiza armistiul cu maximum de sanse de reusita. (Acesta este motivul pentru care s-a insistat in acest scop).

Corneliu Coposu FOTO Mediafax

Solutia a II-a. era conceputa destul de romantic. In cazul refuzului net al lui Antonescu de „a-si calca angajamentele luate fata de Nemti” si de „a-si expune onoarea militara”, trebuia procedat la arestarea lui (si a catorva capetenii cu posibilitate de rezistenta) si inlocuirea guvernului sau cu un guvern democratic, care urma sa retraga tara din alianta politica si militara incheiata cu Nemtii si sa incheie armistiul.

Greutatea realizarii acestei solutii consta in faptul ca nu se asigura concurs militar aliat (asa cum se preconizase la inceputul discutiilor de la Cairo) - deoarece din ultimele telegrame schimbate la Cairo rezulta ca aliatii nu pot trimite trupe parasutate (cum cerea Maniu) pentru a se asigura reusita loviturii. „Conspiratia” nu dispunea in Capitala de forte militare care ar fi putut sa sprijineasca rasturnarea, iar apropierea unor unitati militare (comandate de militari devotati cauzei) nu putea fi facuta rapid si nici pe neobservate. Apoi noul guvern compus din „neofiti” (fara contingenta cu treburile guvernamentale, cu operatiile de Stat Major si lipsit de informatiile indispensabile privitoare la fortele germane si puterea lor de foc), risca sa fie anihilat in cateva ore.

Se mai ridica intrebarea in ce proportie va urma armata romaneasca proclamatia Regelui si cati comandanti de unitati vor continua sa ramana devotati lui Antonescu. Desigur ca trebuia sa se tina seama de apropierea armatelor sovietice, pentru ca represiunea germana, care parea sigura, sa fie stanjenita. Dar din acest punct de vedere se manifesta ingrijorarea ca nu cumva armata sovietica apropiata, sa opreasca ofensiva, lasandu-i pe

Nemti sa masacreze conspiratia si varfurile ei (cazul de la Varsovia). Totusi, alta solutie logica nu exista. In aceasta situatie s-a decis ca in cazul cand Antonescu persista in refuzul sau de a lua in mana sa incheierea imediata a armistiului sau in cazul cand se inteteste pericolul ca actiunea pregatita sa fie adusa (prin „Cavalerismul” si imprudenta lui Antonescu) la cunostinta nemtilor, sa se puna in aplicare solutia a II-a. In acest scop, la 21 August 1944, s-a decis (cu asentimentul Palatului si B.N.D.), ca in noaptea de 26/27 August sa se declanseze lovitura.

In de asemenea timp s-au dat dispozitii unitatilor militare de la Giurgiu si Pitesti sa se apropie de Capitala, pentru ca in noaptea de 26/27 August sa fie la dispozitie. S-au stabilit si masuri strategice cu Gen. Iosif Teodorescu si Col. Damaceanu, in sarcina comandamentului militar al Capitalei.

Acest plan (insuficient pregatit si nepus la punct), s-a dovedit a fi fara obiect, deoarece in urma atitudinii de ultima ora (23 August 1944, orele 14) a lui Antonescu, se impunea riguros arestarea imediata a acestuia (pentru a nu avea timp sa previna pe Nemti de eventuala intentie de a inceta razboiul si pentru ca acesta sa nu plece, asa cum intentiona (pe front)).

S-a inregistrat afirmatia ca Dl. Iuliu Maniu ar fi refuzat in mod constant, injghebarea unui front anti-fascist si anti-antonescian. Ce puteti sa ne spuneti despre aceasta

Dl. Iuliu Maniu a initiat si a constituit „Opozitia Unita”, din Romania, de la inceputul dictaturii militare. S-a bucurat, din primul moment, de concursul nelimitat al d-lui. Constantin I.C. Bratianu. Ulterior s-au raliat la actiune Social-Democratii, prin Dnii. Titel Petrescu, I. Fluieras si Jumanca. La solicitarile ulterioare, care i-au fost facute de catre diferite formatii politice mai mici, care doreau sa se integreze in lupta de opozitie, dl. Iuliu Maniu a raspuns negativ, socotind, prin filtrul Dsale. etic, ca anumiți politicieni, implicati in dezastrul tarii, prin colaborarea lor cu dictaturile de trista amintire, ca Dnii Tatarascu, Ralea, Radaceanu, nu au ce sa caute paralel in conspiratie. Domnnia sa le-a recomandat ca sa actioneze paralel, intr-un front al fostilor sprijinatori ai dictaturilor, pentru de asemenea obiectiv, atenuand, in acest fel vinovatia lor pentru dezastrul tarii, in convingerea ca orice activitate de contracarare a dictaturii si a colaborarii fortuite cu Germania, este utila cauzei. Se mai ridica si problema discretiei si a increderii in anumiți oameni, care nu prezentau suficiente garantii de consecventa.

S-a mai pus in circulatie asertiunea ca Dl. Maniu ar fi refuzat sa colaboreze cu Partidul Comunist.

Inexact! Dl. Iuliu Maniu a tratat cu diferiti reprezentanti ai Partidului Comunist. Dupa cum se stie, la 20 iunie 1944, Partidul Comunist Roman a intrat in Blocul National Democrat, constituit din Partidul National-Taranesc, Partidul National-Liberal, Partidul Social-Democrat si Partidul Comunist. Acest Bloc a desfasurat activitate comuna, a realizat rasturnare si a girat guvernul de armistitiu, constituind in comun doua guverne succesive.

Blocul National Democratic s-a constituit la 20 iunie 1944 FOTO Arhiva Marin Pop

S-a afirmat ca dl. Iuliu Maniu ar fi acceptat initial sa prezideze guvernul, care urma sa se instaureze dupa rasturnarea dictaturii, pentru ca in ultimul moment sa revina asupra acestei hotarari. De asemenea s-a mai afirmat ca Dl. Maniu ar fi torpilat o intelegere initiala, care prevedea ca guvernul succesiv rasturnarii sa fie un guvern politic, alcatuit din fruntasii opozitiei

Amandoua afirmatiile sunt inexacte. Dl. Iuliu Maniu nu a acceptat, nici un moment, sa prezideze guvernul de armistitiu, desi a fost insistent solicitat, in repetate randuri, pana in ultima clipa, atat de Suveran, cat si de Dl. General Sanatescu, de toti factorii de la Palat si de toate partidele politice participante la conspiratie, si indeosebi de Partidul Comunist. Domnia sa a expus M. Sale Regelui si conducatorilor partidelor cu care colabora, motivul temeinic care face imposibila aceasta sarcina, precum si parerea Dsale constanta ca armistitiul este un act militar, care trebuie prezidat de un guvern militar si constituit exclusiv din militari. Formula girarii guvernului de armistitiu de catre cele patru partide democratice constituite in Blocul National Democratic, ii apartine d-lui Maniu.

Puteti sa enumerati pe factorii principali ai rasturnarii de la 23 August 1944d

Este dificil si prezumtios sa citezi nume si sa stabilesti indirect cote de participare. As putea cel mult sa mentionez persoanele pe care le-am intalnit in diferite etape premergatoare. Consider ca aportul de capetenie, care este in afara de orice discutie, revine M. Sale Regelui.

Dintre **fruntasii national-taranisti** care au jucat rol de capetenie, dand concurs nelimitat Dlui. Presedinte Maniu, este cazul sa inserez numele dlor. Ion Mihalache, Ghita Pop, Ion Hudita, Virgil Solomon, Aurel Leucutia, Ilie Lazar, Mihai Popovici, Cezar Simionescu, Lucian Stanculescu, N. Popescu-Zorica, dr. Nicolae Lupu, Aurel Dobrescu, Vasile Serdici, Victor Anca, Augustin Visa, Corneliu Radocea, Emil Ghilezan, Mihai

Rautu, Liviu Vanatu, Ion Rachitan, Ieronim Stoichitia, G. Macarescu, Gh. Zane, N. Carandino, Ella Negruzzi, Serban Ghica;

De la liberali, stiu ca au dat pretios concurs dlui Presedinte C.I.C. Bratianu, Dnii Bebe Bratianu, C. Zamfirescu, M. Romniceanu, I. Valsanescu; de la Socialisti, dl. Titel Petrescu a contat pe sprijinul efectiv al dlor. Adrian Dimitriu, I. Flueraș, C. Jumanca, St. Voitec, Serban Voinea, I. Schineanu;

De la comunisti au luat parte la actiune dnii. Lucretiu Patrascanu, Constantinescu Iasi, Emil Bodnarus, C. Pirvulescu, C. Agiu, I. Rupenian, E. Marcovici, B. Zileberg, Bigu;

Dintre militari, au avut un rol decisiv generalii Sanatescu, Aldea, Iosif Teodorescu, Lazar, Dombrowski, Mihail, Potopceanu, Amiral Gheorghiu, Anton de la jandarmi, Emil Gheorghiu din aviatie, Boiteanu, Eftimie, apoi coloneii Niculescu, Selescu, Anton din Aviatie, Mocanu din Marina, Ionescu Emilian, Gherghel, Udriști de la Palat, colonel Damaceanu, cu un rol deosebit de important;

Din grupul de la Ministerul de Externe: Grigore Niculescu-Buzesti, care asa cum am aratat a fost si coordonatorul activitatii si despecerul de legatura dintre Dl. Maniu si M. Sa Regele, intre Palat si formatiunile politice si intre partidele politice, precum si intre opozitia unita si militarii din conspiratie. Dl. Niculescu-Buzesti a fost secundat cu temeritate de fideliile sai colaboratori: Victor Radulescu-Pogoneanu, Camil Demetrescu, I. Oprisan, Fl. Roiu, Lazarescu si de grupul de diplomati aflati in strainatate: Alexandru Cretzeanu, Fr. Nanu, D. Dianu, Brutus Coste, C. Davilla; Desigur ca o deosebita insemnatate a avut actiunea intreprinsa de Printul Barbu Stirbey si Dl. Constantin Visoianu, la Cairo.

De la Palat au participat la conspiratie, in afara de adjutantiile M. Sale Regelui, prefectul Palatului Iorgu Ghica, directorul domeniilor Negel, Ion Mociony Starcea, Ioanitiu, Balanescu. Exista in Arhiva Ministerului de Externe un proiect intocmit in octombrie 1944, pentru instituirea „Ordinului 23 August 1944” in care figureaza numele pe care le-am citat. In urma spargerii Blocului National Democratic, instituirea ordinului si decorarea participantilor a fost amanata.

Corneliu Coposu, in anii '90, alaturi de Doina Cornea si Ion Ratiu FOTO Arhiva

Cum s-au desfasurat evenimentele la Palat in dupa amiaza zilei de 23 August 1944

Imediat dupa arestare, in jurul orei 17, Dl. Grigore Niculescu-Buzesti si Dl. General Sanatescu, au trimis pe Dl. Iorgu Ghica, prefectul Palatului, la dl. Maniu la adresa pe care Domnia Sa o comunicase Dlui. Buzesti, cu doua ore inainte, atunci cand Dl. Buzesti a cerut dezlegare pentru aplicarea celei de a II-a solutii (realizarea schimbarii fara Antonescu si impotriva lui) Dl. Ghica a raportat pe scurt arestarea Maresalului si a lui Mihai Antonescu precum si demersurile facute pentru imobilizarea sefilor executivi ai guvernului.

Totodata a transmis consemnul general ca in asteptarea reactiunii germane, - pentru preintampinarea careia s-au luat masuri - toti fruntasii din B.N.D. sunt invitati sa se adaposteasca, in timpul noptii, de preferinta la adrese necunoscute, (pentru a evita descoperirea lor de catre Nemti) - si sa se prezinte in zorii zilei (de 24 August) la Palat, la primul Consiliu de Ministri. Dl. Ghica m-a intrebat unde ar putea sa-i gaseasca pe Dnii. Dinu Bratianu, Titel Petrescu si Lucretiu Patrsanu, pentru a le aduce la cunostinta situatia. I-am raspuns ca Dl. Bratianu a parasit Capitala, lasand pe Dl. Bebe Bratianu ca reprezentant al sau, pana la reintoarcerea lui de a doua zi si ca Dnii. Titel Petrescu si Lucretiu Patrascanu vor putea fi gasiti la orele 20 in apartamentul Dlui. Sabin Manuila, din Bulevardul Schitu Magureanu nr. 19, etaj 4, unde conform intelegerii prestabilite, au intalnire cu Dl. Maniu.

In conformitate cu consemnul, Dl. Iuliu Maniu (insotit de mine) s-a prezentat la Palat in zorii zilei, in jur de ora 4. Acolo am aflat ca in jurul orei 2, cei arestati au fost predati de Dl. General Sanatescu, unei echipe conduse de Dl. Emil Bodnaras, ca sa-i ascunda, sub paza, iar D-sa, cum am aflat mai tarziu, i-a inchis la locuinta sa clandestina din str. Vatra Luminoasa, la Dna. Niculescu, de unde au fost apoi ridicati de Sovietici.

Intrebare: Care este, dupa cunostinta Dvoastre, aportul adus de formatiile inarmate ale populatiei, de garzile patriotice si in general de civili, la lichidarea rezistentei germano-antonesciene din Capitala si din tara i
Raspuns: Nu am cunostinta de nici un aport concret adus in zilele urmatoare rasturnarii de catre alte formatiuni in afara de unitatile armatei noastre, a caror comportare eroica este demna de o epopee.

Ce insemnatate atribuiti actului de la 23 August 1944 c

Insemnatate capitala. Este momentul istoric al unui inceput de era noua, actul de botez al unei epoci noi de democratie, care nadajduim ca va aduce libertatea d mult asteptata, prosperitatea si independenta neamului romanesc.

Nota CNSAS: Prezentul interviu, care urma sa apara in ziarul „Dreptatea”, la 23 August 1945, a fost retinut, in urma dispozitiei exprese date de catre Dl. Iuliu Maniu si nu a mai aparut in presa. Dl. Iuliu Maniu si-a motivat masura luata pe considerent ca nu este momentul sa se analizeze, in presa, fazele si culisele loviturii de Stat, intr-o epoca in care tara, secatuata de pierderile de vieti omenesti si bunuri materiale, cauzate de razboiul crancen, purtat cu abnegatie si eroism, pentru infrangerea definitiva a hitlerismului - se afla in plin efort sustinut, pentru indeplinirea obligatiilor apasatoare, contractate prin armistitiu. Apoi, deteriorarea raporturilor dintre partidele politice, care au participat la rasturnarea dictaturii, a ascutit sensibilitatea opiniei publice si a incitat, de o maniera regretabila, adversitatilor politice, oferind un cadru neoportun controverselor si discutiilor pe care le-ar putea antrena o desbatere publica asupra evenimentului abordat. Dsa. si-a exprimat opinia ca dupa instaurarea pacii si normalizarea raporturilor politice, pe care le asteapta poporul roman, va fi locul si timpul pentru stabilirea concreta a meritelor si aportului adus de catre diferitii factori, la pregatirea si realizarea loviturii de stat si pentru analiza obiectiva, neafectata de sectarism politic, a acestei pagini glorioase din istoria neamului romanesc.

Cota: ACNSAS, Fond Documentar, dos. D2, vol. 9, f. 307-326

Va mai recomandam:

Corneliu Coposu, acum 80 de ani, despre prestatia slaba a Romaniei la Jocurile Olimpice: „Am facut pe clovnii olimpiadei”

Calvarul familiei Coposu in timpul regimului comunist: „Vindeam lucruri din casa ca sa avem bani de paine”

75 de ani la moartea lui Valentin Coposu, tatal Seniorului. Cum s-a refugiat familia Coposu din calea horthystilor
